

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní postavení osoby zúčastněné na řízení dle soudního řádu správního

Vedle účastníků řízení před správním orgánem mohou být (a v praxi také bývají) dotčeny na svých právech i další osoby, často s protichůdnými zájmy, a to jak vydáním, tak nevydáním či zrušením správního rozhodnutí. Ve snaze poskytnout těmto dalším osobám možnost svá práva uplatňovat a své zájmy hájit před správním soudem zakotvuje ust. § 34 zákona č. [150/2002](#) Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, institut osoby zúčastněné na řízení. Tento článek přináší přehled nejvýznamnějších oprávnění, která má osoba zúčastněná v řízení před správním soudem.

SEDLÁČEK VACA & SPOL.
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ · LAW OFFICE · RECHTSANWALTSKANZLEI

Krátce k pojmu osoby zúčastněné na řízení dle soudního řádu správního

Tzv. osoba zúčastněná na řízení (dále též jen „**osoba zúčastněná**“) představuje specifický právní institut, který byl zcela nově zakotven do právního řádu společně se soudním řádem správním (dále též jen „s.ř.s.“ nebo „**soudní řád správní**“), tj. s účinností od 1.1.2013. Jeho zavedením byl sledován boj za demokratizaci výkonu správního soudnictví, mající přispět k ochraně práv subjektů, které se jej účastní (tj. vedle samotných účastníků), a dále též ke zvýšení kvality soudních rozhodnutí.[1] Smyslem právní úpravy osoby zúčastněné je tak zajištění ochrany a možnosti uplatňování vlastních (subjektivních) právo osob odlišných od účastníků řízení dle § 33 s.ř.s., které jsou však také subjekty soudního řízení správního a nositeli práv a povinností.

Soudní řád správní definuje v ust. § 34 odst. 1 **dvě základní podmínky** pro to, aby byl určitý subjekt právně relevantním způsobem považován za osobu zúčastněnou. První z nich je tzv. podmínka **materiální**, spočívající v (alespoň možném) přímém zásahu do práv a povinností takového subjektu vydáním rozhodnutí správního orgánu, popř. tím, že takové rozhodnutí vydáno nebylo, potažmo tím, že bylo dle výroku soudu takové rozhodnutí vydáno či zrušeno (§ 78 odst. 1 a § 79 s.ř.s.). Zde je klíčové zdůraznit, že se musí jednat o dotčení subjektivních veřejných práv/povinností, nikoliv práv či povinností soukromoprávních (srov. např. *rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8.11.2011, č.j. 1 Afs 81/2010-268, bod č. 18[2]*). Uvedenou podmínku splňují typicky účastníci předcházejícího správního řízení, kteří nepodali žalobu, ovšem osobou zúčastněnou může být též subjekt, který nebyl účastníkem správního řízení, přičemž posléze uvedené přichází v úvahu v případech, kdy bude soudně přezkoumáván správní akt, jenž není výsledkem správního řízení (např. při přezkumu opatření obecné povahy)[3]. Na straně druhé, za osobu zúčastněnou (z důvodu nesplnění materiální podmínky) nebude možno považovat např. osobu poškozenou jednáním pachatele správního deliktu[4], zaměstnance právnické osoby (jako žalobce) v řízení o uložení pokuty za správní delikt[5] či společníka obchodní společnosti v řízení o správní žalobě, kterou daná společnost podala.[6] Shodně nemůže být osobou zúčastněnou ani správní orgán.[7] V tomto ohledu bylo dřívější judikaturou dovozováno, že účast osoby zúčastněné na řízení před nezákonným zásahem, pokynem či donucením je z povahy věci vyloučena[8], ovšem tento závěr je dnes nutno

považovat za překonaný a je třeba institut osoby zúčastněné aplikovat analogicky i ve vztahu k uvedeným řízením (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18.09.2012, č.j. 2 As 86/2010-76).[9]

Druhou podmínkou je tzv. **formální** podmínka účastenství, tedy výslovné prohlášení dané osoby, že bude v soudním řízení uplatňovat práva osoby zúčastněné, a to v propadné[10] lhůtě stanovené soudem (tato lhůta je zakotvena v poučení výzvy dle § 34 odst. 2 s.ř.s., prostřednictvím které soud vyrozumí všechny potenciální osoby zúčastněné o probíhajícím řízení). Tato lhůta je soudem stanovena vždy s přihlédnutím k okolnostem daného případu. Zákon tedy požaduje, aby osoba zúčastněná aktivně projevila svou vůli uplatňovat v soudním řízení svá práva. Samotné oznámení činí daná osoba buď sama od sebe, anebo (typicky) na výzvu soudu.

Až teprve výslovným oznámením vůči soudu (za současného splnění podmínky materiální) nabývá osoba zúčastněná toto své postavení, a to včetně práv, které jí zákon (zejména § 34 odst. 3 s.ř.s. – ovšem srov. níže) přiznává.[11] Obě uvedené podmínky musí být tedy splněny **kumulativně** (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17.12.2010, č.j. 7 As 70/2009-190).

Nad rámec uvedeného je však třeba připomenout, že u osob zúčastněných je nutno zkoumat splnění i dalších podmínek, a to především právní osobnosti (§ 15 odst. 1 obč. zák.) a svéprávnosti (§ 15 odst. 2 obč. zák.). Nedostatek právní osobnosti je absolutní překážkou pro nabytí postavení osoby zúčastněné, zatímco nedostatek svéprávnosti lze v jeho rozsahu v rámci řízení ve správním soudnictví odstranit pomocí institutu zastoupení takové osoby zákonným zástupcem či opatrovníkem.

Závěrem této části lze ještě dodat, že osoba zúčastněná může v rámci soudního řízení vystupovat na straně kteréhokoliv z účastníků (navrhovatele i odpůrce), však může vystupovat i samostatně. Uvedené dovozuje též judikatura, podle níž „osobě zúčastněné na řízení (...) nic nebrání postavit se na stranu žalobce či žalovaného a intervenovat v jeho prospěch, z povahy věci tak však činit nemusí.“[12]

K vybraným aspektům právního postavení osoby zúčastněné

Obecné vymezení právního postavení osoby zúčastněné poskytuje **§ 34 s.ř.s.** Ve třetím odstavci citovaného ustanovení zákon zakotvuje základní práva osoby zúčastněné, tedy právo předkládat písemná vyjádření, nahlížet do spisu, právo být vyrozuměna o nařízeném jednání a právo žádat, aby jí bylo při jednání uděleno slovo. Osobě zúčastněné se též doručuje žaloba, usnesení o přiznání odkladného účinku, usnesení o předběžném opatření a rozhodnutí, jímž se řízení u soudu končí. Na rozdíl od účastníků soudního řízení však osoby zúčastněné vcelku logicky nejsou oprávněny obecně[13] disponovat předmětem řízení (§ 34 odst. 3 věta poslední s.ř.s.).

Jedná-li se o **vyjádření (jak právní, tak skutková)**, podaná osobami zúčastněnými, souvisí s nimi též povinnost soudu k nim v řízení a též v rozsudku přihlížet. Jak uvedl Nejvyšší správní soud, s právem osoby zúčastněné podávat soudu písemná vyjádření nutně souvisí povinnost soudu se s argumentací takové osoby vypořádat. Pokud by tomu tak nebylo, tedy pokud by vyjádření osoby zúčastněné bylo pouhým prohlášením vůči soudu bez reciprocity z jeho strany, došlo by k porušení jejího ústavně zakotveného práva vyjádřit se dle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práva a svobod. Uvedená argumentace Nejvyššího správního soudu byla též postavena na skutečnosti, že pokud soudy mají povinnost se náležitě vypořádat s důkazními návrhy osob zúčastněných, tak tím spíše mají povinnost přihlížet k jimi tvrzeným skutečnostem, které mají být dokazovány. To vše zejména v případech, kdy je osobou zúčastněnou subjekt, na základě jehož žádosti bylo vydáno rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. Případným zrušením napadeného správního rozhodnutí totiž může být bezesporu zasaženo do práv této osoby, a proto je nemyslitelné, aby se jejímu vyjádření

nedostalo náležité odezvy ze strany soudu (*srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 1. 2016, č. j. 1 As 231/2015 - 43*). Je ovšem nutno připomenout, že nezohlednění důvodů uvedených v takovém vyjádření nemůže být považováno za vadu rozhodnutí ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s.ř.s., spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů.[14] Jedná se však o vážnou vadu řízení, která může vést ke zrušení rozhodnutí napadeného kasační stížností.[15] V souvislosti s uvedeným je proto třeba zdůraznit, že má-li osoba zúčastněná zákonem explicitně stanovené právo se k věci vyjádřit, je zřejmé, že taková vyjádření (tj. pro řízení podstatná) nemohou zůstat bez odezvy soudu (ať již v rovině seznámení s nimi ostatní účastníky, tak i v rovině vypořádání se s nimi v odůvodnění rozhodnutí), neboť v opačném případě by tato vyjádření byla zcela samoučelná a pro řízení zbytečná.[16] Konečně lze pro úplnost dodat, že vyjádření osoby zúčastněné nemusí být logicky pouze písemná, ale samozřejmě i ústní.[17]

S právem podávat (nejen) písemná vyjádření je spojena povinnost soudu zaslat podaná vyjádření dalším účastníkům řízení. Nejvyšší správní soud dovodil, že právo předkládat písemná vyjádření je součástí základního **práva osoby zúčastněné na spravedlivý proces** dle čl. 36 ve spojení s čl. 38 Listiny základních práv a svobod.[18] Aby však mohla osoba zúčastněná své právo realizovat a toto nezůstalo vyprázdněné, je nutné, aby soud vyjádření osoby zúčastněné poskytl dalším účastníkům řízení. Pokud tak soud neučiní, může zatížit řízení vadou, která by mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé (*srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 149/2012 - 153, ze dne 13.02.2013*). V této souvislosti pak nezbyvá, než dodat, že uvedené musí nutně fungovat i z opačné strany, tedy právo na spravedlivý proces může být zachováno a realizováno pouze tehdy, pokud soud zajistí, aby byla pro danou věc relevantní podání účastníků řízení doručena též osobě zúčastněné, aby na ně tato mohla zákonem stanoveným způsobem reagovat.[19]

Jestliže může osoba zúčastněná podávat v řízení svá vyjádření, přísluší jí též **právo navrhopvat v řízení před správním soudem důkazy**, ačkoliv toto právo výslovně nevyplývá z ust. § 34 odst. 3 s.ř.s. Disponuje-li osoba zúčastněná právem ve věci právně i skutkově argumentovat, musí mít také možnost svá skutková tvrzení opřít o relevantní důkazy, a bylo by proto proti smyslu jí výslovně přiznaných práv, kdyby jí bylo odepřeno právo navrhopvat na podporu svých tvrzení také důkazy. Jak uvádí i judikatura Nejvyššího správního soudu, je zřejmé, byť to zákon výslovně neuvádí, že osoba zúčastněná, aby ochrana jejích práv mohla být reálnou, může též soudu předkládat svá vyjádření ke skutkovým i právním otázkám tj. může uvádět „rozhodující skutečnosti“, k jejich podpoře pak případně navrhopvat i příslušné důkazy.[20] Jak opakovaně zdůraznil Ústavní soud, ze zásad spravedlivého procesu (konkrétně z čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) vyplývá nejen právo vyjádřit se k provedeným důkazům a k věci samé, ale také označit (navrhopnout) důkazy, jejichž provedení pro prokázání svých tvrzení pokládá subjekt za potřebné. Nejvyšší správní soud dále zdůraznil, že shora uvedené je třeba aplikovat i v případě osoby zúčastněné dle § 34 s.ř.s., jelikož právo vyjádřit se k vlastní věci a na podporu svých vyjádření navrhopvat důkazy (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) je formulováno všeobecně. Případný argument proti právu osoby zúčastněné činit důkazní návrhy, např. proto, že je oprávněná bránit se kasační stížností, je nesprávný.[21] Stejně tak platí, že v případě důkazních návrhů osoby zúčastněné musí soud navrhopvané důkazy provést nebo řádně zdůvodnit, proč k jejich provedení nepřistoupil.[22] V případě, že soud nesplní svou povinnost se s důkazními návrhy osoby zúčastněné řádně vypořádat, zatíží svůj rozsudek vadou opomenutého důkazu.[23]

Ve vztahu k právu osoby zúčastněné být předsedou senátu **vyrozuměna o probíhajícím řízení** (§ 34 odst. 2 a 3 s.ř.s.) lze dodat, že pokud by krajský soud (předseda senátu) vyrozuměl osobu zúčastněnou až současně s doručením rozsudku ve věci samé, tj. v okamžiku, kdy dané řízení bylo již skončeno, byla by takovým osobám zúčastněným v řízení před krajským soudem odepřena možnost uplatnit svá procesní práva, přičemž taková vada řízení by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé (*srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2004, č. j. 7 As*

33/2003-80). Na straně druhé lze však poznamenat, že zastavuje-li soud řízení pro nezaplacení soudního poplatku, není povinen vyrozumět o probíhajícím řízení osoby označené žalobcem jako osoby zúčastněné.[24]

Dalším dílčím právem osoby zúčastněné je právo **nahlížet do spisu** (§ 34 odst. 3 ve spojení s § 45 s.ř.s.) za účelem získání přehledu o průběhu soudního řízení. Lze tedy jinými slovy říci, že právem osoby zúčastněné je též **právo být řádně a bezprostředně informována o průběhu a výsledku soudního řízení**, zejména s ohledem na možnost zákonnými prostředky hájit své zájmy. Obsahem práva na nahlížení do spisu je vedle samotného nahlížení (nahlédnutí) též právo pořizovat si ze spisu výpisy a opisy či si takové výpisy a opisy nechat pořídit soudem. Ve vztahu k osobě zúčastněné je však třeba připomenout, že rozhoduje-li Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti, v jejímž rámci řeší postavení stěžovatele jako osoby zúčastněné na řízení před krajským (městským) soudem, může též omezit nahlížení stěžovatele do spisu pouze na tu část spisu, která souvisí s předmětem kasační stížnosti dle § 45 odst. 1 ve spojení s § 120 s.ř.s..[25]

Součástí práva osoby zúčastněné být dostatečným způsobem informována o řízení je též **právo na doručení** žaloby (či lépe řečeno návrhu - k uvedenému a k nutnosti doručit osobě zúčastněné relevantní podání účastníků řízení srov. výše) a dále vymezených úkonů správního soudu (usnesení o přiznání odkladného účinku, usnesení o předběžném opatření a rozhodnutí, jímž se řízení u soudu končí). K uvedenému snad jen malá poznámka k doručování usnesení o přiznání odkladného účinku správní žalobě - v případě, že osobě zúčastněné nebude takové rozhodnutí doručeno a tato tedy k němu nebude mít možnost se vyjádřit (potažmo vyjádřit se k návrhu na přiznání odkladného účinku), bude se jednat o postup soudu v rozporu se zákonem, o upření práva na spravedlivý proces (tj. práva na vyjádření se k věci), v jehož důsledku může být rozhodnutí soudu o přiznání odkladného účinku správní žaloby zrušeno.[26]

Mimo výčtu práv (oprávnění) osoby zúčastněné, zakotveného výslovně v ust. § 34 odst. 3 s.ř.s., vyplývají osobě zúčastněné určitá práva i z dalších ustanovení soudního řádu správního, případně jsou dovozována judikaturou.

Takto lze zmínit např. právo osoby zúčastněné **namítat podjatost soudce, soudní osoby (např. zaměstnance soudu), tlumočnicka nebo znalce** (srov. § 8 odst. 5 s.ř.s.).[27] Lhůta pro uplatnění námítky podjatosti uvedených osob (tj. jeden týden ode dne, kdy se o podjatosti osoba zúčastněná dozvěděla) se bude počítat od okamžiku poskytnutí poučení o složení senátu a o možnosti vznést námitku podjatosti, jelikož od takového momentu je postaveno na jisto, že se (nejen) osoba zúčastněná dozvěděla o obsazení soudu.[28] Pokud by se soud dostatečně nezabýval námitkou podjatosti vznesenou osobou zúčastněnou ve smyslu § 8 odst. 5 s.ř.s., (či o ní rozhodl nezákonným způsobem), zatížil by tak soudní řízení vadou, která by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.[29]

Osoba zúčastněná má též **právo být v řízení zastoupena**, a to jak v případě povinného zastoupení, tak zastoupení na základě plné moci osobou, kterou si osoba zúčastněná sama zvolí. Byť toto právo osoby zúčastněné výslovně ze zákona (konkrétně z ust. § 35 s.ř.s., upravujícího zastoupení) nevyplývá, když citované ustanovení hovoří pouze o účastnících řízení, judikatura dovodila, že je nutno úpravu zastoupení přiměřeně aplikovat právě i na osoby zúčastněné, a to i vzhledem k tomu, že osoba zúčastněná požívá řady procesních práv podobně jako účastníci řízení (srov. *např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.01.2014, č.j. 1 As 152/2013 - 32*). Nutno si však povšimnout, že ačkoliv úprava zastoupení v soudním řádu správním (§ 35) zastoupení osoby zúčastněné výslovně nezmiňuje, právní úprava doručování v soudním řádu správním (konkrétně ust. § 42 odst. 2 věta první s.ř.s.) již ano: „*Má-li účastník nebo osoba zúčastněná na řízení zástupce, doručuje se pouze zástupci.*“

Dále je třeba zmínit **právo osoby zúčastněné být vyrozuměna o nařízeném jednání** (srov. § 49 odst. 1 věta poslední s.ř.s.).[30] Toto vyrozumění musí provést předseda senátu. Na rozdíl od účastníků řízení však není účast osoby zúčastněné na jednání nezbytná. Soudní řád správní v tomto ohledu též terminologicky odlišuje procesní postavení jednotlivých subjektů. Účastníci řízení jsou předvoláváni (§ 49 odst. 1 věta první s.ř.s.) a pokud jsou předvoláni řádně, nebrání jejich neúčast projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50 s.ř.s. (srov. § 49 odst. 3 s.ř.s.). Pokud ovšem účastníci řádně předvoláni nebyli, brání taková okolnost soudu v projednání a skončení věci a představuje vadu v řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s.ř.s.].[31] Naopak, v případě osob zúčastněných postačuje tyto o jednání vyrozumět a jejich neúčast u jednání zásadně projednání a skončení věci nebrání.[32] Konečně, pokud vysloví účastníci řízení souhlas s rozhodnutím bez nařízení jednání ve smyslu § 51 odst. 1 s.ř.s. a osoba zúčastněná se nařízením jednání domáhá, je na zvážení soudu, zda je jednání třeba či nikoli. Požadavek osoby na řízení zúčastněné na konání ústního jednání totiž není pro soud závazný. V případě, že jednání proběhlo, vztahuje se též k osobě zúčastněné **právo na ústní vyhlášení rozsudku**, pokud je přítomen alespoň jeden účastník, osoba zúčastněná nebo veřejnost (srov. § 49 odst. 12 s.ř.s.).[33] V odborné literatuře panuje určitá nejistota, zdali není citované ustanovení s.ř.s., které ústní vyhlášení rozsudku podmiňuje účastí osob (odlišných od soudních osob), v rozporu s čl. 96 odst. 2 Ústavy ČR.[34] Souhlasíme však s názorem, že ačkoliv veřejné vyhlášení rozsudku jako ústavní imperativ musí být bezpodmínečné a bezvýjimečné, resp. že „postulát veřejného vyhlášení rozsudku je kategorický“[35], nelze zmíněné ustanovení (§ 49 odst. 12 s.ř.s.) považovat za problematické, resp. protiústavní.[36]

Osoba zúčastněná má dále právo, aby jí bylo při jednání **uděleno slovo** (§ 34 odst. 3 s.ř.s.) a s tím spojené **právo klást otázky** účastníkům, popřípadě svědkům a znalcům anebo je vyzvat k vyjádření k věci (§ 49 odst. 5 s.ř.s.).[37] Posléze zmiňované právo je však podmíněno předchozím souhlasem předsedy senátu. Hodlá-li se osoba zúčastněná dotázat svědka, znalce či účastníka, je povinna nejprve oslovit předsedu senátu. Tomu by měla předestřít, o jakou otázku se má jednat a na koho má být směřována a teprve poté, co předseda senátu vysloví s dotazem souhlas, je oprávněna otázku položit.[38]

Ačkoliv to soudní řád správní výslovně neupravuje, má každá osoba zúčastněná právo soudu oznámit, že v daném řízení **nadále nehodlá uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení**. Jedná se tak v podstatě o opačný projev formální podmínky účastenství osoby zúčastněné, kdy tato výslovně vůči soudu prohlašuje, že nadále svá práva v řízení uplatňovat nechce. Oznámení vezme soud toliko na vědomí, čímž osobu zúčastněnou přestane za tuto považovat, aniž by o tom vydal rozhodnutí (srov. např. *rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28.03.2017, č.j. 29 Af 96/2013-234*)[39]).

Další práva, která zákon osobě zúčastněné přiznává, souvisejí s podáním kasační stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (srov. § 102 a násl. s.ř.s.). Osobě zúčastněné totiž její právní postavení zůstává zachováno i v řízení o opravných prostředcích (shodně např. i v případě řízení o návrhu na obnovu řízení dle § 111 a násl. s.ř.s.). Předně je osoba zúčastněná oprávněna **podat kasační stížnost**. [40] Tímto úkonem se osoba zúčastněná stává účastníkem řízení o kasační stížnosti (srov. § 105 s.ř.s.) a jako taková je v tomto případě (odlišně od § 34 odst. 3 věta poslední s.ř.s.) oprávněna disponovat se svým podáním a zejména s předmětem řízení o opravném prostředku (nikoliv však již v širším rozsahu), stejně tak hájit svá práva. Důvodem je, že osoba zúčastněná podáním kasační stížnosti takové řízení zahájila. Pokud by však rozhodnutím krajského soudu nebyla práva (a povinnosti) osoby zúčastněné dotčena, k podání kasační stížnosti oprávněná nebude (srov. např. *usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 1 Afs 133/2008*)[41]). Aktivně legitimovány k podání kasační stížnosti jsou však osoby, které soud z okruhu osob zúčastněných vyloučil (§ 34 odst. 4 s.ř.s.) nebo které opomenul přibrat (§ 34 odst. 2, § 74 odst. 2 s.ř.s.), a oprávněna je k podání kasační stížnosti rovněž osoba, která práva osoby zúčastněné uplatnila teprve

po vydání napadeného rozsudku krajského soudu (§ 106 odst. 2 s.ř.s., včetně zvláštního určení lhůty pro podání kasační stížnosti v takovém případě).[42] K posledně uvedenému lze odkázat též na příslušnou judikaturu Ústavního soudu.[43] Judikatura též dovodila, že osoba zúčastněná, která v řízení o kasační stížnosti vystupuje jakožto účastník (tedy podala sama kasační stížnost), je aktivně legitimována k podání návrhu na vydání předběžného opatření dle § 38 s.ř.s.[44]

I v případě řízení o kasační stížnosti, které nezačala sama osoba zúčastněná (a tedy nebude v daném řízení účastníkem), platí, že osoba zúčastněná má **právo na doručení stejnopisu kasační stížnosti** (k právu na doručení relevantních podání srov. výše) a právo se k jejímu **obsahu vyjádřit** (§ 109 odst. 1 s.ř.s.).[45] Pro osobu zúčastněnou jsou však ve vztahu k takovému vyjádření nastaveny určité limity. Má sice právo předložit v řízení o kasační stížnosti písemné vyjádření, nemůže se jím však domáhat projednání vlastních námitek proti napadenému rozsudku nad rámec námitek uplatněných stěžovatelem v kasační stížnosti (srov. např. *rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2003, č.j. 2 As 11/2003-164*). Rozsah kasačního přezkumu je obecně dán body stížnosti uplatněnými stěžovatelem (kterým v tomto případě osoba zúčastněná není). K podání vyjádření je Nejvyšším správním soudem stanovena lhůta, která se určuje s přihlédnutím k okolnostem případu a obvykle se pohybuje v rádech dnů až do jednoho měsíce.[46]

Mezi práva osoby zúčastněné patří též **právo na náhradu nákladů řízení**, ovšem pouze těch, jež jí vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jí soud uložil (srov. § 60 odst. 5 s.ř.s.). V případě, že osoba zúčastněná podala kasační stížnost a vystupuje tedy v řízení o ní vedle žalobce a žalovaného jakožto účastník řízení (§ 105 s.ř.s. - srov. shora[47]), bude se její náhrada nákladů řízení posuzovat ve smyslu procesní úspěšnosti dle § 60 odst. 1 s.ř.s. V takovém případě bude nutno ve vztahu k žalobci a žalovanému uvážit, čí pozici kasační stížnost, podaná osobou zúčastněnou, fakticky podporuje.[48] Jak též uvádí § 60 odst. 5 s.ř.s., z důvodů zvláštního zřetele hodných může osobě zúčastněné přiznat soud na její návrh právo na náhradu dalších nákladů řízení. K výkladu pojmu „důvody zvláštního zřetele hodné“ ve vztahu k otázce posuzování náhrady nákladů řízení existuje bohatá nálezořová judikatura Ústavního soudu. Přestože se tato judikatura týká v drtivé většině rozhodování o nákladech občanskoprávního řízení podle § 150 občanského soudního řádu, Ústavní soud dovodil, že závěry z ní vyplývající lze vztáhnout i na rozhodování o nákladech řízení podle soudního řádu správního (konkrétně i podle § 60 odst. 5 s.ř.s. ve vztahu k osobě zúčastněné).[49]

Závěr

Jak je zřejmé z předchozího výkladu, osoba zúčastněná není jistě v řízení před správním soudem jen tzv. „do počtu“. Naopak, náleží jí celá řada oprávnění, díky nimž může v řízení široce uplatňovat svá práva a hájit své zájmy. Katalog jejích práv sice není tak široký, jako v případě účastníků řízení (navrhovatel a odpůrce, resp. žalobce a žalovaný), nenacházíme však žádné chybějící oprávnění, které by znamenalo zásah do práva osoby zúčastněné na spravedlivý proces.

Tento článek si neklade za cíl popsat veškerá práva osoby zúčastněné. Stejně tak máme na paměti, že soudní řád správní pro ni zakotvuje celou řadu povinností (ať už se jedná o nákladové povinnosti, procesní pravidla, dodržování lhůt nebo povinnost reagovat na výzvy soudu). Naší snahou bylo pouze přinést základní přehled aspektů jejího právního postavení v řízení před správním soudem.

Luděk Tichý,
Paralegal

Mgr., Bc. et Bc. Filip Mestek,
advokát

[Sedláček, Vaca & spol., advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Dlouhá 705/16,
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 779 970
e-mail: info@ak-sv.cz

[1] Srov. např. Mikule, V.: Nová úprava správního soudnictví. Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu. Původní nebo upravené texty pro ASPI, 2003.

[2] „Z kontextu navazujících právních úprav je však zřejmé, že institut osoby zúčastněné na řízení slouží především k ochraně práv ostatních účastníků předchozího správního řízení, z požadavku přímého dotčení na veřejných subjektivních právech, jakožto materiální podmínky účastenství na řízení, pak plyne, že toto právo může v přezkumném řízení soudním úspěšně uplatnit v zásadě jen takovýto účastník.“. Obdobně též důvodová zpráva k soudnímu řádu správnímu, sněmovní tisk č. 1080/0. K dispozici >>> [zde](#).

[3] Srov. Blažek, T., Jirásek, J., Molek, P., Pospíšil, P., Sochorová, V., Šebek, P.: Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016, komentář k § 34 s.ř.s., bod A.

[4] Zřejmě obecně - srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8.11.2011, č.j. 1 Afs 81/2010-268.

[5] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31.07.2009, sp. zn. 5 As 4/2009.

[6] Srov. např. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8.11.2011, č.j. 1 Afs 81/2010-268.

[7] Srov. Potěšil a kol.: Soudní řád správní: komentář. Praha: Leges, 2014. Komentátor, s. 217 a násl.

[8] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.10.2008, č.j. 3 Aps 5/2008 - 282.

[9] Shodně byla dovozena též možnost (resp. nutnost) aplikovat institut osoby zúčastněné i na řízení o žalobách na ochranu proti nečinnosti správního orgánu dle § 79 a násl. s.ř.s. - k uvedenému srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1.8.2007, č.j. 1 Ans 3/2007-235.

[10] Zmeškání lhůty je možno z vážných omluvitelných důvodů a na žádost prominout ve smyslu § 40 odst. 5 s.ř.s. - srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17.12.2010, č.j. 7 As 70/2009-190.

[11] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23.09.2004, č.j. 7 As 33/2003-80.

[12] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15.09.2005, č.j. 1 As 26/2004 - 71. Shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 231/2015-43, ze dne 6.1.2016, bod č. 19.

[13] K výjimkám srov. níže.

[14] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2009, č. j. 1 As 64/2009 - 153; shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13.10.2016, č.j. 4 As 160/2016 - 58.

- [15] Srov. Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 2 As 196/2016.
- [16] Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 2 As 196/2016. V podrobnostech in Dobrovolná, E., Králík, M.: Nevypořádání se s vyjádřením osoby zúčastněné na soudním řízení správním jako vážná vada řízení. Bulletin advokacie, roč. 2018, č. 3, s. 53 a násl.
- [17] Srov. např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.09.2013, sp. zn. IV. ÚS 4468/12.
- [18] K uvedenému srov. např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 15.06.2005, sp. zn. I. ÚS 60/05. Shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 231/2015-43, ze dne 6.1.2016 či dále usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 2 As 196/2016.
- [19] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 9. 2009, č. j. 1 As 41/2009 - 145.
- [20] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28.05.2015, č.j. 6 As 173/2014-186.
- [21] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.03.2016, č.j. 6 As 141/2015 - 63.
- [22] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18.06.2015, č. j. 9 As 294/2014 - 114.
- [23] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.03.2016, č.j. 6 As 141/2015 - 63.
- [24] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.05.2009, č.j. 8 Afs 29/2009 - 34.
- [25] Srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2008, č. j. 8 Afs 101/2007-460.
- [26] Srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.09.2013, sp. zn. IV. ÚS 4468/12.
- [27] K uvedenému též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18.06.2015, č.j. 9 As 294/2014-114, popř. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 231/2015-43, ze dne 6.1.2016.
- [28] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25.08.2010, č.j. 3 Aps 5/2010 - 41.
- [29] Srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2008, č.j. 1 Azs 24/2008-60.
- [30] K uvedenému též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu, č.j. 4 Ads 55/2005 - 114, ze dne 30. 1. 2006, popř. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 231/2015-43, ze dne 6.1.2016.
- [31] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 40/2003-66.
- [32] Srov. Potěšil a kol.: Soudní řád správní: komentář. Praha: Leges, 2014. Komentátor, s. 426 a násl.
- [33] K uvedenému např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 231/2015-43, ze dne 6.1.2016, bod č. 19.
- [34] Např. Potěšil a kol.: Soudní řád správní: komentář. Praha: Leges, 2014. Komentátor, s. 426 a násl.
- [35] srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 16.01.2015, sp. zn. I. ÚS 3046/14.
- [36] Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1126-1127, marg. č. 15.
- [37] Srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18.06.2015, č.j. 9 As 294/2014-114, bod č. 54
- [38] Blažek, T., Jirásek, J., Molek, P., Pospíšil, P., Sochorová, V., Šebek, P.: Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016, komentář k § 49 s.ř.s.
- [39] V bodě č. 27: „Těsně před zahájením jednání pak společnost [XY] oznámila, že již dále nehodlá uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení. Toto oznámení vzal soud na vědomí, a přestal jmenovanou společnost považovat za osobu zúčastněnou na řízení.“
- [40] Srov. též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 09.11.2016, č.j. 7 As 189/2016 - 41. Shodně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23.04.2015, č.j. 5 As 63/2015 - 25.
- [41] „Osoba zúčastněná na řízení (§ 34 s. ř. s.) je zjevně neoprávněná k podání kasační stížnosti [§ 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] proti usnesení krajského soudu o zastavení řízení o žalobě pro nezaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě, neboť její práva a povinnosti nejsou tímto rozhodnutím nijak dotčena.“
- [42] Blažek, T., Jirásek, J., Molek, P., Pospíšil, P., Sochorová, V., Šebek, P.: Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016, komentář k § 102 s.ř.s.
- [43] srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 15.06.2005, sp. zn. I. ÚS 60/05.
- [44] Srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 2. 2017, č.j. 6 As 6/2017-75.

[45] Společně se stejnopisem kasační stížnosti je tak osoba zúčastněná vyrozuměna o probíhajícím řízení o opravném prostředku, a dále je též poučena o složení senátu.

[46] Srov. Potěšil a kol.: Soudní řád správní: komentář. Praha: Leges, 2014. Komentátor, s. 1046 a násl.

[47] Srov. též usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 2. 2017, čj. 6 As 6/2017-75.

[48] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.01.2010, č.j. 2 As 15/2009-242.

[49] Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 09.06.2015, sp. zn. II. ÚS 3210/14.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)